

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ

підготовки магістра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньо-професійної програми Фінанси і кредит

Силабус освітнього компонента УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ підготовки магістра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 *Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок*, за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит.

Розробник: Матвійчук Н.М., доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: проф. Карлін М. І.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів
протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

Завідувачка кафедри проф. Стащук О. В.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна/заочна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Фінанси і кредит, Другий (магістерський)	Вибіркова
Кількість годин / кредитів <u>120</u> / <u>4</u>		Рік навчання 1
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції Денна 10 год
		Практичні (семінарські) Денна 14 год Лабораторні <u>0</u> год
ІНДЗ: немає		Консультації Денна 8 год
		Самостійна робота Денна 88 год
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: МАТВІЙЧУК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

Науковий ступінь: кандидат економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри фінансів

Мобільний телефон: 096-51-37-409

E-mail: matviichuk.nataliia@vnu.edu.ua

Електронний розклад: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Освітня компонента «Управління фінансовою стійкістю банку» належить до переліку вибірових дисциплін циклу професійної підготовки магістра за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит та спрямована на набуття знань з поточного та перспективного управління банківською діяльністю. Розробка якісно нових інструментів ефективного менеджменту банку спрямована на пошук, створення і використання можливостей конкурентного середовища для забезпечення функціонування та розвитку банку в умовах інтернаціоналізації банківської конкуренції. З огляду на це, забезпечення стабільності на рівні як банківської системи, так і окремого банку, неможливе без використання сучасних інструментів та технологій банківського менеджменту.

2. Пререквізити. До дисциплін, вивчення яких передуює дисципліні, належать: «Фінанси», «Гроші та кредит», «Банківська система».

3. Постреквізити. Знання, отримані в процесі вивчення дисципліни, можуть бути використані під час написання кваліфікаційної роботи.

4. Мета і завдання освітнього компонента. Мета - формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок управління фінансовими потоками, активами та пасивами, прибутковістю та ризиками банку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Управління фінансовою стійкістю банку» є:

- засвоєння теоретичних та організаційних основ управління фінансами банку;
- засвоєння основ системи планування банківської діяльності;
- вивчення банківського законодавства;
- вивчення методів та способів управління активами та пасивами банку, його ризиками;
- вивчення методів та способів управління власним капіталом банку;
- набуття практичних навичок оперативного управління ліквідністю банку.

Після завершення вивчення дисципліни студенти **зможуть**:

- обирати оптимальну структуру управління та організації банківської установи;
- аналізувати вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність банку;
- формувати місію, стратегічні цілі банку;
- оцінювати ситуацію у банку та знаходити оптимальні вирішення проблем як в організаційному, так і у фінансовому плані;
- застосовувати інструментарій управління фінансами в банку;
- здійснювати управління ризиками в банківській справі;
- надавати належне обслуговування клієнтів банку;
- забезпечувати управління інвестиційним, депозитним та кредитним портфелем банку.

5. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких студент набуде в результаті вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

6. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Основи управління фінансовою стійкістю банків						
Тема 1. Економічна сутність фінансової стійкості банків та фактори впливу на неї	12	1	1	10	-	О, Д, Т (8 б)
Тема 2. Основи організації управління фінансовою стійкістю банків	13	1	1	10	1	О, Д, Т (8 б)
Тема 3. Системи та методи оцінки фінансової стійкості банків	14	1	2	10	1	Р (1,5 б), О, Д, Т (14 б)
Разом за модулем 1	39	3	4	30	2	30 балів
Змістовий модуль 2. Фінансовий менеджмент комерційного банку						
Тема 4. Управління власним капіталом банку	12	1	1	9	1	О, Т, РЗ (7 б)
Тема 5. Управління пасивами банку	12	1	1	9	1	О, Т, РЗ (7 б)
Тема 6. Управління активами та позабалансовою діяльністю банку	14	1	2	10	1	О, Т, РЗ (14 б)
Тема 7. Управління активами та пасивами банку	15	2	2	10	1	О, Т, ДС, РЗ (14 б)
Тема 8. Управління банківськими ризиками	14	1	2	10	1	О, Т, Д (14 б)
Тема 9. Управління	14	1	2	10	1	О, Т, РЗ (14 б)

ліквідністю банку						
Разом за модулем 2	81	7	10	58	6	70 балів
Всього годин/Балів	120	10	14	88	8	100

*Форма контролю**: О – опитування; Д – доповідь, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

7. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в опрацюванні лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, питань, винесених на самостійне вивчення, підготовка доповідей і розв’язування задач.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка консультацій. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Навчання також може відбуватись в онлайн формі з використанням програми Zoom або Teams office 365 за погодженням із керівником курсу за наявності об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.). Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов’язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату, що регламентовано що регламентовано Положенням ВНУ ім. Лесі Українки "Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату" (<http://surl.li/andjme>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, перескладаються в час консультацій без зниження оцінки. Завдання, які виконуються в групі із залученням інших студентів (наприклад рольові ігри), не перескладаються.

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі

(темам), індивідуальному завданню, які передбачені силабусом навчальної дисципліни, зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання (<http://surl.li/uijdttdt>). Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

Наприклад, сертифікат, одержаний за результатами проходження курсів «Просто про гроші», «Основи фінансів та інвестицій» (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:PUMB+SM101+2021_T1/about, https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+FIN101+2020_T2/about) може бути зараховано як одне із практичних занять в обсязі 8 балів. Проходження онлайн-практики в одному із банків (наприклад, <https://kek.edu.ua/news/bezkoshtovnij-onlajn-kurs-ukrsib-praktyka-online/>) теж може бути зараховано як 8 балів.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але не пізніше 1 грудня та 1 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів. За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (<http://surl.li/gtwxpx>).

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;
- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів;
- перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів;
- подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.
- участь в заходах в рамках Global Money Week – до 10 балів.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

Семестровий залік виставляється студенту за умови виконання ним завдань, передбачених силабусом освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60 балів. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Питання до заліку

1. Забезпечення стійкості комерційних банків на грошовому ринку та її значення в сучасних умовах.
2. Економічна сутність фінансової стійкості банків та її значення для організації грошово-кредитних відносин.
3. Взаємозв'язок поняття фінансової стійкості банку з іншими економічними категоріями.
4. Фактори, що визначають фінансову стійкість комерційних банків та їх загальна характеристика.
5. Зовнішні фактори впливу на фінансову стійкість комерційного банку та їх значення.
6. Внутрішні чинники, що визначають стійкість положення комерційного банку на ринку.
7. Принципи забезпечення функціонування фінансово стабільного
8. Якісні і кількісні критерії оцінювання фінансової стійкості банків та їх загальна характеристика.
9. Загальна характеристика фінансового стану комерційних банків в Україні.
10. Основні складові елементи системи управління стабільністю банку в умовах ринкового господарювання.
11. Комплексна оцінка дотримання банком сукупних економічних нормативів як основний елемент системи управління фінансовою стійкістю банків на мікроекономічному рівні.
12. Суть і призначення власного капіталу банків
13. Види банківського капіталу та методи оцінювання його вартості
14. Визначення адекватності власних коштів банку: Базельська конвенція та вітчизняна практика
15. Новітні вимоги до визначення адекватності власного капіталу банківських установ
16. Методи управління власним капіталом банку
17. Склад і структура пасивів банку
18. Суть управління банківськими пасивами
19. Політика банку щодо мобілізації ресурсів на фінансових ринках
20. Організація управління зобов'язаннями банків
21. Характеристика активів банку. Сутність управління банківськими активами
22. Управління кредитним портфелем банку

23. Кредитна політика банку
24. Ціноутворення банківських кредитів
25. Управління портфелем цінних паперів банку
26. Управління позабалансовою діяльністю банку
27. Сутність і зміст концепції інтегрованого підходу до управління активами і пасивами банку (УАП)
28. Стратегії управління активами і пасивами банків
29. Методи управління активами і пасивами банківських установ
30. Система аналітичних показників при реалізації інтегрованого підходу до управління активами і пасивами банку
31. Організаційна структура управління активами і пасивами банку.
32. Комітет з управління активами та пасивами
33. Сутність, класифікація та методи оцінювання ризиків у банківській діяльності
34. Організація управління банківськими ризиками
35. Система ризик-менеджменту в банку
36. Система управління кредитним ризиком у банківських установах
37. Мінімізація ринкових ризиків у банківській діяльності
38. Сутність банківської ліквідності, її принципи і функції
39. Управління ліквідністю у банківських установах
40. Методи управління ліквідністю банку
41. Способи визначення потреби банку в ліквідних коштах

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Бали	Зміст
90-100	відмінно
83-89	добре
75-82	
67-74	задовільно
60-66	
0-59	незадовільно з можливістю повторного складання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Фінансовий менеджмент у банку. Навч. посіб. /Журавльова Т. О., Макаренко Ю. П., Турова Л. Л., Сірко А. Ю. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.
2. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль: Економічна думка, 2017. 512 с.
3. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.

4. Малахова О.Л., Михайлюк Р.В. Управління фінансовою стійкістю банків: Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2011. 300 с.

Додаткова

1. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: монографія / за наук. ред. Л. О. Примостка. К.: КНЕУ, 2017. 384 с.
2. Банківський менеджмент: навчальний посібник / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2018. 126 с.
3. Банківський менеджмент: Підручник / За ред. О. А. Кіріченка, В. І. Міщенко. К.: Знання, 2010. 831 с.
4. Версаль Н. І. Основи банківського менеджменту: практикум: навч. посіб. К.: Фітосоціоцентр, 2013. 184 с.
5. Версаль Н. І. Фінансовий менеджмент у банку: практикум. К.: ЦП «Компринт», 2015. 144 с.

Інтернет-ресурси

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України № 368 від 28.08.2001 р. (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>.
2. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик – менеджменту в банках України: Постанова НБУ № 361 від 02.08.2004 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>
3. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: постанова Національного банку від 17 вересня 2015 року № 615. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.00 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
5. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова НБУ № 189 від 14.05.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20>
6. Ukrainian central bank carries out second wartime rate cut. 14 Sep 2023. URL: https://www.centralbanking.com/central-banks/monetary-policy/7959730/ukrainian-central-bank-carries-out-second-wartime-rate-cut?cx_artPos=2&cx_experienceId=EX747UUZSC3C&cx_testId=3&cx_testVariant=cx_1#cxrecs_s